

Орде ИВАНОСКИ

ОДБРАНАТА НА ДИМИТАР ВЛАХОВ И ВЛАДИМИР ПОПТОМОВ НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА КАУЗА НА ПОЛИТИЧКИОТ ПРОЦЕС ВО СОФИЈА 1936 ГОДИНА

Со воведувањето на монархофашистичкиот диктаторски режим, по деветнаесетмајскиот военмонархиски преврат од 1934 година, во Бугарија беше укинат парламентарниот живот и беа распуштени сите либерално-демократски партии и организации, а народот остана лишен од сите граѓански права и слободи на собири и организации, слободен печат, усна и писмена мисла.¹ Беа распуштени и сите македонски организации, друштва и нивниот печат, кои беа изложени на бескруполозни прогони, чијашто цел беше да ја задушат нараснатата македонска национална свест која, по забраната на ванчовистичката ВМРО, доби спонтани манифестации што јавно ги изразуваше преку усниот и печатениот збор. Нивните носители и организатори, предводени од ВМРО (Об) како единствен застапник на изворната македонска ослободителна борба, беа изложени на сурови прогони проследени со убиства, апсења, концентрациони логори и инсценирани антимакедонски политички процеси кои имаа за цел нивно ликвидирање во повеќе бугарски и македонски градови во 1935-36 година.² Најзначаен од сите процеси беше софискиот во 1936 година, наречен голем процес бидејќи им се судеше на дваесет врвни раководители на ВМРО (Об) од сите краевни на Македонија, на чело со задграничните претставници на Обединетата во Париз Димитар Влахов и Владимир Поптомов. Софиската политичка полиција успеа да уапси и да затвори само 15 раководители, а на петтемина што се спасиле со бегство или биле во странство им се судело во отсуство. Меѓу отсутните биле првообвинетите Влахов и Поптомов. Тие на процесот доставиле писмена одбрана, напишана на 12 страници, испратена на 25 мај 1936 година, до судијата на Обласниот суд. Најнапред процесот бил закажан на тој датум, а потоа, заради собирање дополнителен материјал и апсење на обвинетите, бил одложен на 6 јули. Бидејќи сите процеси биле инсценирани, тие предизвикале во бугарската, македонската, па и во светската прогресивна јавност, бројни осудувачки одгласи, јавни и писмени. Во јавната осуда биле најгласни Македонците предводени од ВМРО (Обединета). Преку масовни улични и писмени протести, тие укажувале дека всушност им се судело на оние што се

¹ Кратка историја на Бугарија, Софија, 382.

² ИСТОРИСКА ВИСТИНА - Прогресивната општествена јавност во Бугарија и Пиринска Македонија за македонското национално прашање - Документи, студии, резолуции, апели и публицистички прилози 1896-1956 (избор и редакција, Перо Коробар и д-р Орде Иваноски) Скопје, 1981, 131, 134.

чувствувале и имале смелост да се наречат Македонци, дека ѝ се судело на македонската национална кауза, па затоа јавно барале осудените да бидат пуштени на слобода, зашто спротивно, на денот на судењето, биле готови да повикаат на масовни протести. Такви протести подоцна и се одржале, а преку нив ги поддржувале и ги бодреле обвинетите при нивниот спровод од затворот до судот.³

Во еден таков протестен и осудувачки тон е пишувана и писмената одбрана на Влахов и Поптомов, во која тие целосно го отфрлаат обвинението, процесот го сметаат за исцениран, себеси се прогласуваат за невини, а самите стануваат обвинители на носителите на антимакедонските прогони – бугарските влади, кои за нив се шовинистички и фашистички, со намера да ги избришат Македонците од историската сцена како посебен народ. Одбраната тие ја искористиле за пропагирање на националната идеологија на Обединетата и за афирмација на културниот придонес на Македонците во светската културна ризница, на нивното право на самоопределување и организирање во сопствена обединета и независна држава Македонија, како држава на македонскиот народ. Заради оваа негова извонредна документарна вредност, во продолжение на текстов детално ќе ги интерпретираме нивните мислења и стојалишта изнесени во писмената одбрана.

При почетното обраќање, Д. Влахов и В. Поптомов го известуваат судијата дека за масовните апсења на Македонците, извршени од страна на бугарската полиција уште во 1935 година дознале од бугарскиот печат. Во „Македонија под бугарска власт“ (ваков израз се употребува и за другите делови под власта на соседите, а во конкретниот случај се однесува на пиринскиот дел на Македонија) биле уапсени 500 души, а во Софија 100. Тие од печатот дознале дека по апсењата се инсценирани два процеса; еден во Софија против дваесет души, меѓу кои се и самите тие и друг во Неврокоп (Македонија) против 17 души.⁴ Д. Влахов и В. Поптомов го известуваат судијата дека ним им е добро познат мотивот зошто е инсцениран еден таков процес. Тие знаеле дека фашистичката власт, чувствувајќи длабоко негодување и незадоволство на широките народни маси во Бугарија, во актуелниот момент, повеќе од кога и да е, имала потреба да го оттргне вниманието на општествената јавност во земјата и во странство од „неодрживото положение, кое установениот од неа антинароден режим го создавал во Бугарија“. Со таа цел, според нив, бил инсцениран моменталниот процес против „вистинските борци за ослободување на Македонија, против македонското ослободително движење“. Тие му даваат на знаење на обвинителот дека не се чувствуваат виновни и дека не го прифаќаат обвинението зашто за нив и за секој здравомислечки и чесен човек е јасно дека тука всушност обвинителите се тие што се престапници. Од обвинети, Д. Влахов и В. Поптомов стануваат обвинители, поставувајќи си за задача пред општествената јавност да ги

³ Архив на Министерството на внатрешните работи на Република Бугарија, 105232, т. II. Съдбени матерјали по делото срещу ВМРО (Об), 6-21 јули 1936 г. Софиски областен съд, 55; И.В. 130-139.

⁴ АМВР, т. III, л. 101-106, Вх 15977. с.1. (101). Бројките на осудените во одбраната се заменети, 17, се од Неврокоп, а 20 на софискиот процес.

разоткријат „страшните престапи на бугарската влада, на великобугарските шовинисти по однос на македонскиот народ“, да ги разобличат махинациите, како што велат, на актуелната дворско-диктаторска власт во Бугарија, да ги разоткријат нејзините престапни замисли и дејства насочени кон „правата и слободите на македонските маси во Бугарија“. Во таа насока, тие ја обвинуваат актуелната фашистичка власт за подигнатата голема врева околу Обединетата, која неа ја обвинувала дека е некаква комунистичка организација, а преку инсценираниот процес против нејзините раководители таа настојувала „да го прикрие применетиот режим на терор и незаконие во кои ги држела Македонците во Бугарија“. Преку тоа се целело да му се нанесе „нов удар на македонското ослободително движење“, независно низ каков облик се пројавувало, така што голем дел од обвинетите биле дејци во легалните организации во македонските братства. За Д. Влахов и В. Поптомов тоа не бил случаен удар. Со него се умножиле престапите на бугарските власти против македонското ослободително движење, кои по превратот се пројавиле низ „уште пожестоки форми“. Таквиот курс, според нив, имал за цел да постигне „не само распуштање на македонските организации и задушвање на македонскиот печат, туку и бришење на сите траги што можеле да посочат дека во границите на Бугарија имало поробена област, составен и неразделен дел од Македонија и дека имало Македонци и нивни организации што се неотуѓив дел од македонскиот народ кој се бори за своето свето право да раководи сам со својата судбина“.⁵

Во одбраната е укажано дека на Д. Влахов и В. Поптомов им е позната мерката на бугарската влада за административно расцепување на македонската област и за нејзино присоединување кон стара Бугарија (за да се елиминира буквата „М“) како и засилената „великобугарска шовинистичка пропаганда и надвор од неа, чијашто цел била кај македонската младина да се избрише нејзиното национално чувство и да се засили нејзината асимилација“.⁶ За положбата на Македонците во другите делови на Македонија тие велат дека „цел свет знаел“ оти биле прогонувани „на најварварски начин“, кој ги лишил од „секакви национални и културни права“, од секаква политичка слобода, од правото на слободен збор и печат, на здружување и собири. Македонците се подложени на „едно жестоко ропство“, „на една безгранична експлоатација и на колонијален грабеж“. Понатаму тие укажуваат на илјадниците паднати Македонци од раката на окупаторските „потпалувачи“, нао инсценираните скандалозни процеси против „најхрабрите борци на македонскиот народ“, на жестоките пресуди донесени против нив. Во споредба со жестокостите над Македонците и нивното национално движење што ги правеле Белград и Атина, обвинетите Д. Влахов и В. Поптомов изјавуваат дека, со сиот ризик да бидат обвинети за преувеличување, извршените прогони на „бугарските окупатори над македонските маси што живеат во Бугарија ги надминале“. Д. Влахов и В. Поптомов соопштуваат дека не би сакале да ги изнесат безбројните факти на насилство и терор насочени против македон-

⁵ Истото, 2.

⁶ Истото, 3.

ското ослободително движење, ниту да ги опишат периодичните масовни апсења во Пиринска Македонија и масовните судски процеси над македонски дејци, кои ги имало во последните две години во Св. Врач (Сандански), Разлог и Горна Џумаја, Софија, Бургас и на други места. Тие имале сигурни аргументи дека обвинетите македонски дејци во престојните процеси во Софија и Неврокоп биле подложени на „жестоки инквизициски мачења“ за да им бидат изнудени „самопризнанија“. Отворено протестирајќи, методите што бугарските власти ги применувале спрема уапсените тие ги определуваат како варварски и средновековни методи на инквизиција.⁷

Во својата одбрана, тие го известуваат претседателот дека не им е познато какви обвинувања подигнал обвинителот против нив двајца и другите обвинети. Но ако се суди според соопштението објавено во бугарскиот печат непосредно по апсењата, би можело да се заклучи дека против уапсените е подигнато обвинение само затоа што биле членови на илегална комунистичка организација за каква е оквалификувана ВМРО (Об). Потоа, биле обвинети дека барале отцепување на Петричкаста област од Бугарија и прогласување советска власт во областа. Според тоа, осудените требало да бидат судени според вонредниот закон за заштита на државата кој предвидувал и смртна казна. Но тие и целата општествена јавност знаат дека тоа обвинение е изградено врз намерно направен фалсификат од страна на бугарските полициски власти. Затоа и се прашуваат дали ВМРО (Об) навистина била комунистичка организација. Тие го демантираат тоа и соопштуваат дека таа не е комунистичка туку „народна национална ослободителна организација која се бори во сите поделени делови за нивно национално ослободување“. Според нив, нејзината цел е политичкото ослободување и националната независност на Македонија, што инаку е идеал на целиот македонски народ. По својата ослободителна улога, Д. Влахов и В. Поптомов сметаат дека Обединетата фактички се разликувала од другите македонски организации кои, за жал, повеќе или помалку, биле под туѓо влијание. Разликите, според нив, се состоеле во тоа дека Обединетата не ги сметала бугарскиот, грчкиот или југословенскиот народ за угнетувачи на македонскиот; напротив, нивните трудбеници и прогресивни слоеви ги сметаат за добродетели на македонскиот народ и за негови основни сојузници во ослободителната борба. Непријатели за организацијата, според нив, се владејачките слоеви и „империјалистите, шовинистите и фашистите во тие земји“. Па, иако организацијата била забранета и прогонувана, таа сепак не станала терористичка и го отфрлила индивидуалниот терор како метод за борба и се служела со масовна политичка борба. Најголем доказ за ваквото тврдење е фактот што Обединетата во своето десетгодишно дејствување не им подлегнала на провокациите во кои, преку директно и индиректно учество на бугарските полициски власти, биле најподло убиени стотици дејци од левицата на македонското национално ослободително движење. Тие ги спомнуваат подлите убиства на Димо Хаџи Димов, Чудомир Катарџиев, Александар Бујов, Тодор Паница, (сите по потекло Бугари, О.И.), Петар Чаулев, македонскиот пратеник

⁷ Истото, 3.

Христо Трајков, Симеон Кавракиров, Светозар Митрев, Хролев, Кацаров, Сурлев, Цоков и десетици други македонски дејци.

Во продолжение на одбраната се истакнува дека Обединетата го учела македонскиот народ да не го очекува своето ослободување од некоја нова војна на империјалистичките држави. Минатото покажало дека тие држави се служеле со малите поробени народи како со монета што ја разменуваале за да ги средат своите „меѓусебни сметки“. Како пример Д. Влахов и В. Поптомов го истакнуваат горчливиот опит со Балканските војни и со големата империјалистичка светска војна кој бил мошне пресен за да биде заборавен од македонскиот народ. Затоа Обединетата им е противник на организаторите и поттикнувачите на новата империјалистичка војна која сакале да ја искористат за целите на својата завојувачка политика, а исто така и незадоволството на потиснатите народи.⁸

Понатаму, Д. Влахов и В. Поптомов ги откриваат целите на бугарската влада со претставувањето на Обединетата како комунистичка организација. Со тоа на прво место би требале да се оправдаат жестоките прогони и теророт врз македонското ослободително движење во Бугарија, но и во Југославија и Грција, кои преку шпиони и провокатори и со алармирањето дека Обединетата е комунистичка, ги повикуваат Македонците во заедничка борба „против општата опасност“. Второ, со клеветничкото инсинуирање на Обединетата како комунистичка организација, бугарските власти сакале да го заблудат јавното мислење во Бугарија и во странство дека процесите против македонските дејци, наводно, не се процеси против борци за национални права и слободи на македонскиот народ туку само процеси против припадници на комунистичкото движење во Бугарија, какви што постојано се подигаат во бугарските судови. На великобугарските шовинисти им било непријатно да ја признаат вистината дека во Бугарија Македонците се прогонувани заради нивните „национални чувства и цели“. А тоа се истите оние што педесет години лееле „крокодилски солзи за поробените браќа Македонци надвор од границите“. Но според Влахов и Поптомов, тие не можеле да ги заблудат светот и чесното бугарско мислење, па ниту македонските маси, зашто е неоспорен фактот дека дејците на ВМРО (Об) се прогонувани како борци за правата и националните слободи на македонскиот народ, дека во нивното лице се прогонува борбата за национално самоопределување на целокупниот македонски народ. Но не и само тоа. Бугарските власти имале и друга цел, преку прогласувањето на Обединетата како комунистичка организација, да се употреби начелото „раздели и владеј“, во дадениот момент одново да се внесе метеж и раскол во движењето и на тој начин „да го направи невозможно неговото единство и хармоничното дејствување во општата борба“.⁹ Па така, главна задача на великобугарските шовинисти порано и сега била да не се дозволи создавање на единствено македонско движење, раководено од една национална револуционерна организација. При тоа,

⁸ Истото, 4.

⁹ Истото, 5.

тие се служеле со сите средства, од интриги и корупција до поединечни убиства зад грб како и со масовни убиства за да ги поддржат раздорот и братоубиствените борби меѓу македонските дејци. Примери за тоа имало многу во блиското и подалечното минато. Но, доволно е да се потсети јавноста на спогодбата од 1924 година, склучена меѓу сите македонски организации и струи, во познатиот Мајски манифест, потпишан од Тодор Александров, Протогеров и Чаулев. Тоа единство е раскинато и уништено благодарение на интригите на великобугарските шовинисти, кои го организирале убиството на Александров, а потоа разгореле „ужасна братоубиствена војна“ која трае „цели 10 години“ и која ги чинела живот многу истакнати македонски дејци и е причина за „пролевање потоци на скапа македонска крв“.¹⁰ Двајцата се прашуваат какви се резултатите од тоа и одговараат дека македонското ослободително движење останало раздробено на непријателски лагери кои воделе меѓусебна братоубиствена борба. Таа борба многу го изнемоштила движењето, а военофашистичката диктатура, воспоставена по превратот од 1934 година, ги распуштила неговите организации и ги забранила сите негови весници. Потоа била распуштена и македонската младинска организација по неуспехот на режимот да ја вклучи во својата великобугарска државна фашистичка организација. Режимот им го наметнал својот протогеровски Национален комитет на масовните македонски братства кои броеле околу 40 000 членови и жестоко удрил врз сите легални македонски организации: братствата, Илинденската организација, организацијата на жените и др. По уништувањето на нивното единство, режимот ги расцепил и ги обесилил, ликвидирајќи во ја нив секоја самостојност и ги претворил во „произволна играчка на власта“. Во продолжение, Д. Влахов и В. Поптомов се прашуваат дали до крај ќе се оствари таквата антимакедонска политика на бугарските реакционерни и фашистички влади. Тие сметаат дека тоа ќе зависи од односот на Македонците во Бугарија и на нивните организации, групи и струи и колку тие по доживеваниот горчлив опит во минатото научиле од дотогашните грешки, колку тие ќе се покажат доволно политички зрели за да им стават крај на кавгите и на меѓусебните борби и дали „ќе си подадат братска рака во име на заедничката борба и заедничка цел“.¹¹

Влахов и Поптомов укажуваат дека им се јасни кои антимакедонски цели ги следела тогашната актуелна власт во Бугарија во своите усилби да ја претстави Обединетата како комунистичка организација. Од споменатото полициско соопштение се гледа дека власта настојувала да ги подведе нив и другите обвинети под обвинението дека се бореле за „државна промена“. Таквото обвинение е мотивирано со фактот дека обвинетите ѝ припаѓале на организација што го издигнала лозунгот за „слободна и независна Македонија“ и што во практиката значело откинување на дел од територијата на Бугарија. Но, тие како македонски дејци и револуционери отворено се изјасниле дека не ги признаваат договорите за поделба на македонската земја,

¹⁰ Истото, 7.

¹¹ Истото, 8.

склучени без знаење и зад грбот на македонскиот народ. Македонската земја е неотуѓиво достоинство на македонскиот народ и како негови синови тие ќе ги сметаат за виновни сите оние што му стоеле на патот на „национално-то ослободување и обединување на македонскиот народ“. Како борци, тие за тој расцеп ги обвинуваат „бугарските реакционери, империјалисти и шовинисти, како и монархофашистичката влада“ која обвинетите неправедно ги ставила на обвинителна клупа. Режимот непотребно ја пролевал крвта на „храбриот бугарски народ“ во неколкуте војни, не за ослободување на Македонија, туку за нејзино распарчување за да му наметнат нов ропски јарем на македонскиот народ“. ¹² Истовремено се потсетува претседателот дека историјата ќе ги осуди „великобугарските, великосрпските и панелинистичките империјалисти и шовинисти за потиснување на животните интереси на македонскиот народ“ и „за насилството над неговата волја“. Бугарската власт, според нив, трагите на своите престапи сакала да ги скрие со судењето на македонските дејци, чијашто единствена вина се состоела во тоа „дека го сакаат својот поробен народ и се борат за неговите права и слободи“. ¹³

Во продолжението на одбраната, тие го потсетуваат судијата дека великобугарските шовинисти, слично како нивните великосрпски и панелинистички браќа, многу добро знаеле дека македонскиот народ никогаш немал „ропски дух, ропско поигрување со судбината“. Неговата 50-годишна херојска борба против тиранијата е блескав доказ за тоа. Врв на тој блесок е „славното Илинденско востание од 1903 г.“ во македонската република во Крушево, која изразито ги симболизира националните стремежи на македонскиот народ. Тоа се настани од една славна историска епопеја, која би била гордост и за современите најнапредни и слободни народи. Понатаму се укажува дека македонскиот народ уште пред илјада години го дал својот прв влог во ризницата на општочовечката култура, кога браќата св. Кирил и Методиј, „вдахновени од културниот напор од Македонските Словени во Солунската област, ја дадоа азбуката на целото словенство“. ¹⁴ И не само тоа, македонскиот народ во својата преродба во 19 век имал истакнати водачи и литературни творци во Рајко Жинзифов, браќата Миладиновци, Григор Прличев, Џинот и многу други. Македонскиот народ можел „да го смета за своја национална гордост тоа што создал и такви великани револуционери како Гоце Делчев, Даме Груев, Ѓорче Петров, Јане Сандански, Димо Х. Димов и цела плејада други славни борци“. ¹⁵ Тие со гордост подвлекуваат дека „таков народ, со таква херојска историја не може да биде роб, не може да биде асимилиран и уништен, наспроти злосторничките усилби на фашистичките потисници од Софија, Белград и Атина“. И двајцата го изнесуваат своето уверување дека наспроти тоа „јаремот на окупаторите и мачителите ќе биде симнат од вратот на македонскиот народ, Македонија ќе биде слободна

¹² Истото, 8.

¹³ Истото, 9.

¹⁴ Истото, 9.

¹⁵ Истото.

и независна“.¹⁶ Во таа смисла, отворено предупредуваат дека на новите „бесни удари и провокации на потисниците против македонското ослободително движење, ние Македонците ќе одговориме со засилена борба, со сплотување и обединување на сите организации, групи и струи, на сите досега разделени револуционерни сили во македонското национално ослободително движење“. Тоа сплотување и обединување е можно бидејќи е интимна желба на целиот македонски народ. Тие двапати подвлекуваат дека за да се оствари тоа е потребна конкретна платформа на сите македонски организации, а зарем борбата за слободни македонски организации и слободен македонски печат, за обновување на растурените, забранети и прогонувани македонски организации не е нешто околу кое можат да се обединат сите македонски групи и струи. Зарем заштитата на ограбеното „жестоко експлоатирано и изгладнето население во Петричко и во другите предели на поробената македонска земја“, заштитата на елементарните права и интереси на бегалската маса и другите животни актуелни прашања не може да ги обедини околу една платформа сите македонски организации. Нивниот одговор е дека за тоа нема сомнение! Желбата и стремежот за обединување на борбата веќе отворено се согледуваат меѓу приврзаниците на сите македонски организации и струи. Крајно време е да се прифати и да се доведе до благопријатен крај иницијативата за создавање на „единствен македонски национален фронт“, која била прифатена во 1924 година од најавторитетните претставници на сите македонски организации и струи. И двајцата жалат што извесни водачи на некои македонски организации пред 19 мај 1934 г. се радувале на посебно привилегираната положба во Бугарија, па и во моментот сè уште се хранат со илузии дека повторно ќе може да се врати „старото добро време“ и затоа со сите средства ги кочат стремежите кон единство во борбата, кон заедничка и усогласена дејност со другите македонски организации и групи. Но тие водачи горчливо се мамат и наскоро ќе се убедат дека објективниот развој на работите конечно „ги туркал и ги турка бугарските реакционери империјалисти и шовинисти во непомирливи непријатели на македонската слобода, дека враќање назад нема“.¹⁷ Слично на властодршците од Белград и Атина, тие нема да ја трпат Обединетата и нејзината слобода зашто таа претендирала на политичка и организациона самостојност. Тие не сакале да дозволат ни слободен и независен печат во Бугарија. Д Влахов и В. Поптомов им препорачуваат на Македонците во сите поделени делови внимателно и чекор по чекор да опстојуваат во упорната борба со домашните борци за малите слободи и права кои им се спротиставуваат на „реакцијата и фашизмот во Бугарија, Грција и Југославија“. Според нив, успехот на таа борба е обусловен од сплотувањето на македонските сили и од заедничкото дејство во борбата. Двајцата верувале дека заедничкото дејствување треба да се оствари и тоа

¹⁶ Истото.

¹⁷ Истото, 10.

ќе се оствари макар и да пукнат сите непријатели на ослободениот дел на македонскиот народ.¹⁸

Обвинетите Димитар Влахов и Владимир Поптомов му укажуваат на претседателот на судот дека врз основа на изложените ставови во своето писмо тие не можат да признаат никаква вина, а виновниците и престапниците се наоѓаат на другата, антимакедонска страна, кај државите што ја поделиле Македонија и нивните реакционерни влади и режими кои бескрупулозно ги прогонуваат Македонците заради нивната борба за национално ослободување и за создавање своја, обединета и независна македонска држава. Тие не знаат каква пресуда против нив и другите обвинети ќе се донесе, но се уверени дека ниту една пресуда нема „да ги запре потиснатите македонски маси во Македонија под бугарска власт“ и во другите два дела (четвртиот, албанскиот не е спомнат, О.И.) од нивната борба за права, национална слобода и независност, како што не ги запреле ниту смртните пресуди на турските судови.¹⁹ Пресудата за нив ќе биде најнов доказ дека во борбата и во сплотеноста на сите Македонци, без разлика на нивната идејна и организациска припадност, лежи успехот против потисништвото на македонскиот народ.

На крајот тие извикуваат: „Да живее единството во борбата на сите народни сили, на сите организации и струи во македонското ослободително движење“. Писмената одбрана завршува со девизата „Да живее слободна и независна Македонија! 20 мај 1936 г., Д. Влахов, В.п.Томов“.²⁰

За изнесената вистина тие беа казнети со 12 години и 6 месеци строг затвор.²¹

Аргументирана одбрана на Д. Влахов и В. Поптомов претставува редок, извонреден и повеќеслоен историски документ во кој обвинетите од обвинети стануваат обвинители и ја разобличуваат целта на софискиот голем судски процес, инсцениран од бугарскиот поробувач на Македонија а каде, всушност, ѝ се суди на македонската национална кауза. Тие го искористија процесот за да ја пропагираат ослободителната платформа на македонското национално ослободително движење предводено од Обединетата и за афирмација на националната посебност на македонскиот народ и на неговото право на самоопределување. Најпосле, таа е еден од ретко луцидните примери на одбрана и афирмација на македонската национална кауза во периодот меѓу двете светски војни.

¹⁸ Истото, 11.

¹⁹ Истото, 12.

²⁰ Истото.

²¹ Централен партиски архив, ф. 204, оп. 1, а.е. 33, л. 1; Дечо Добринов, ВМРО (Обединета), София, 1993, 236.

Orde IVANOSKI

**DÉFENSE EXTRAORDINAIRE DE LA CAUSE NATIONALE PAR DIMITAR
VLAHOV ET VLADIMIR POPTOMOV AU GRAND PROCÈS POLITIQUE
ANTIMACÉDONIEN MONTÉ PAR LES POUVOIRS DE SOFIA CONTRE
VMRO (UNIE) EN 1936**

R é s u m é

Le sujet de cet article est le paidoyer par écrit de Dimitar Vlahov et Vladimir Poptomov, représentants d'outre-frontière de l'Organisation révolutionnaire intérieure macédonienne (VMRO)-Unie à Paris, lors du procès politique antimacédonien monté par les autorités bulgares à Sofia, en 1936. Ces deux représentants, ainsi que 18 d'autres hauts dirigeants de l'Organisation, ont été jugés et condamnés par contumace à la peine de prison de 12 ans à six mois. Dans leurs défense, les accusés deviennent accusateurs, ils désapprouvent le procès antimacédonien et condamnent les envahisseurs de la Macédoine déchirée et leur régime réactionnaire ayant pour but la dénationalisation et l'assimilation du peuple macédonien et persécutant tous ceux qui se déclaraient Macédoniens. Entre autres, les accusés affirment le programme du mouvement macédonien de libération nationale et la particularité nationale du peuple macédonien.

Traduit par
Divna Simić